

JONAS SOLSBERIETIS
John of Salisbury

JONO SOLSBERIEČIO *POLIKRATIKAS*,
ARBA *APIE DVARIŠKIŲ PRAMOGAS*
IR FILOSOFŲ PAMOKYMUS.
ANTROJI KNYGA, 17–18 SKYRIAI

John of Salisbury's *Policraticus* or *On the Frivolities*
of Courtiers and the Footprints of Philosophers.
Book II, Chapters 17–18

ANTROJI KNYGA

17 SKYRIUS

SAPNŲ AIŠKINTOJAIŠ NEREIKIA PASITIKĖTI

Bijau, jog kai tuos sapnų aiškinimo būdus aptarinėjame, gali atrodyti, kad ne tiek sapnų aiškinimą (kuris arba nėra joks menas, arba yra visiškai beprasmis menas) tiriamo, kiek patys snaudžiame, nes tas, kuris sapnų reginiais vadovaujasi, per mažai Dievo įstatymo paiso ir, tuščiai eikvodamas savo tikėjimą, itin pavojingai snaudžia. Iš tikrųjų tiesa nuo jo yra tiek toli, kad ją suprasti jis gali ne lengviau, nei vidurdienį ieškantis kelio neregys gali pašalinti auglį arba pradurdamas išgydyti pūlinį.

Ir nors tas klastos sukeltas mieguistumas turėtų būti tikėjimo paskatais pašalintas, veikiau suktybės nei meno sukurta regimybė išsklaidyta, vis dėlto mes nesiūlome užkirsti kelių ir takelių dieviškosios malonės sklaidai, nes Dvasia dvelkia ten, kur tik nori, ir savo pačios sprendimu savo išrinktiesiems įkvepia tiesą (1 Kor 12, 11).

RAKTAŽODŽIAI: Jonas Solsberietis, *Polikratikas*, Dievas, ženklai, miegas, sapnai.

KEY WORDS: John of Salisbury, *Policraticus*, God, signs, the sleep, dreams.

Tačiau tas, kuris savo patiklumu sapnų reginiams priskiria tiesą, akivaizdu, kad ne tik praranda tikėjimo nuoširdumą, bet ir išklęsta iš proto tako. Tikrai nemokša atrodys tas, kuris dviprasmybių kupiname pokalbyje užsispyrusiai įtikinęs, kad tėra viena prasmė, nes, kaip jau minėta (Solsberietis 2023: 121–122), visi dalykai yra daugialypiai ir daugiaprasmiai. Šią įvairovę reikia turėti omenyje, kad kartais, uoliai vadovaudamasis viena prasme, nesuklystum dėl kitos. Todėl sapnų aiškinimams, priskiriamiems Danieliui, trūksta tiesos patikimumo ir tvirtumo, nes pavienius dalykus viena prasme apriboja. Neatrodo, kad šiuos dalykus reikėtų toliau tyrinėti, nes visa tai yra netikusi sapnų aiškinimo tradicija, o sapnų aiškintojų knyga klaidžioja tarp smalsiųjų iš rankų į rankas. Danielius tikrai turėjo jam Dievo įkvėptą regėjimą ir sapnų aiškinimo dovaną. Tačiau Dievas buvo toli nuo to, kad tas Mozės įstatymą išmanantis šventas vyras, draudžiantis tikintiesiems sapnais vadovautis (Kun 19, 26), paverstų šitą beprasme praktiką menu. Juk žinoma, kad sunaikinti žmoniją siekiantis Šėtono bendrininkas pasirodo angeliška šviesa ir savo tikslo siekia per piktuosius angelus (Ps 78, 49).

Juozapas dėl sapnų aiškinimo gavo Egipte karališką valdžią (Pr 41, 39–44). Izmaelitams į vergovę jį pardavė broliai, tarsi jo sapnų pavydėje, tačiau Dievo pirštas ne mažiau malonia nei naudinga paslaptimi jam apreiškė ateities paveikslą, kuris miegančiam karaliui pasirodė ir tarsi sapnų keltuvu iš kalėjimo purvo į karališkas aukštumas taip iškėlė, kad jis ne tik buvo iš vergovės išlaisvintas, bet ir tarp kilmingų didžiūnų išaukštintas tiek, kad tik pats karalius buvo už jį viršesnis. Jeigu tai būtų galėję atsitikti dėl žmogaus išminties sumanumo, būčiau linkęs tikėti, kad kuris nors iš jo pirmtakų anksčiau už jį buvo tą pasižymėjimo dovaną gavęs, arba manyčiau, kad šventas ir giliai tikintis vyras tą žinojimą, kas teisinga, tikrai būtų palikęs jeigu ne visai žmonių giminei, tai bent jau savo broliams ir sūnums.

Be to, Mozė, išmokytas visos Egipto išminties (Apd 7, 22), apie tą meną arba nieko nenutuokė, arba jį niekino, nes iš neapykantos bedievystės klaidai pasirūpino jį iš Dievo tautos pašalinti. Taip pat ir šventas Danielis mokėsi chaldėjų mokslo disciplinų bei išminties (Dan 1, 3–5), o to šventasis vyras nebūtų daręs, jeigu būtų įsitikinęs, kad pagonių mokslus reikia priskirti nuodėmei. Be to, jis džiaugėsi, kad mokosi drauge su tais, kurie laikosi Dievo įstatymo ir teisingumo. Juk drauge su juo viso to, ko chaldėjai galėjo išmokyti, mokėsi Hananijas, Azarjas ir Mišaelis (Dan 1, 6). Dievo įkvėpti, jie drauge atsisakė maitintis prie karališkojo stalo ir dalyvauti karališkosiose puotose. Jie pasitenkindavo vien daržovėmis (Dan, 1, 8–17) ir tarnavo tik karaliui.

Bet ta privilegija, kurios žmogus negali suteikti, duota tik vieninteliui Danieliui, kad įmintų sapnų mįsles ir, Viešpačiui diktuojant, išsklaidytų alegorijų tamsą. O kad jo artumas dieviškajai malonei ryškiau atsiskleistų, jis žinojo, ką lovoje miegantis karalius buvo regėjęs, ir išmintingai išaiškino jo sapnuotame regėjime paslėptą, bet laikų pabaigoje atsiskleisiančią išganymo paslaptį (Dan 2, 19–45).

Ar sapnų aiškintojai skaito mintis ir išsklaido šešėlius, išaiškina paslaptis ir nušviečia alegorijų tamsą? Jeigu kuris nors iš jų tokios malonės privilegija džiaugiasi, tai tegul prisideda prie Danielio bei Juozapo ir taip pat kaip jie Viešpačiui dėkoja. Bet tas, kurio tiesos dvasia neapšvietė, tuščiai pasitiki sapnų aiškinimo menu, nes

kiekvienas menas iš gamtos kyla ir patirtimi bei protu yra tobulinamas. O aiškintojo protas turi tokį trūkumą, kad dažniausiai pats visiškai nesupranta to, apie ką šneka ir sprendžia. Kad taip dažnai atsitinka, galima lengvai nustatyti iš keleto pavyzdžių.

Susirūpinęs dėl abejotino dalyko asmuo (jo vardo neprisimenu, nors apie jį pasakoja didysis Augustinas [Augustini 1863: Liber XVIII, 18.2]) primygtinai pareikalavo, kad padėtų jam apsispręsti kitas asmuo, apie kurį jis žinojo, kad jam tas dalykas gerai pažįstamas. O kai šis vis žadėdavo padaryti tai vėliau, nė neketindamas tesėti pažado, atsitiko taip, jog tą pačią naktį abu sapnavo: vienas, kad vykdo duotą pažadą, o kitas – kad gauna geriau išmanančiojo patarimą. Šis, miego migloms išsisklaidžius, stebėjosi, kad tų žinių, kurių ilgai prašė, gavo be jokių savo pastangų ir be jokios žadėjusiojo patarti pagalbos. Bet kai jis vėliau pareikalavo jį tesėti pažadą, gavo atsakymą: „Tai, ko prašai, aš tau daviau tą naktį, kai buvau atėjęs tavęs pamokyti.“ Kas šį atsitikimą galėtų paaiškinti kitaip nei tuo, kad įsikišo gerosios arba piktosios dvasios, skatinamos žmonių nuopelnų, todėl juos mokančios arba klaidinančios?

Juk motina Katalikų bažnyčia iš paties Jeronimo žino, kaip, patrauktas į Dievo teismą dėl to, kad aistringai atsidėjęs skaitė pagonių knygas, jis buvo priverstas pažadėti, jog ne tik kad jų neskaitys, bet net ir neturės (Eusebii 1866: 416–417). Prieš tai jis buvo apklašinėjamas ir, kai pareiškė esąs krikščionis, teisėjas jam šturkščiai papriekaištavo, kad buvo ne Jo, o Cicerono mokinys.

Tačiau šio įvykio nedrįsčiau pavadinti sapnu, nes tas patikimiausias ir išmintingiausias mokytojas sakė, kad nesapnavo, kad Dievas iš tikrųjų jį aplankė, ir šiuos savo žodžius šventa priesaika patvirtino. Ir, norėdamas išsklaidyti visas abejones, parodė ant odos likusias mėlynas rimbo kirčių žymes, o ant kūno – randus nuo žaizdų.

Bet kai dvasios šitaip veikia žmones, tikinčiojo siela neprivalo atmesti tik vaizdinius tų dalykų, kurie nekelia pavojaus jos nekaltumui. Mat jeigu vaizdiny kursto gašlumo, godumo, valdžios troškimo arba kurią nors kitą sielai pražūtingą ydą, tai neabejotina, kad jį siunčia arba kūnas, arba piktoji dvasia, kuri, Dievui leidus kaip bausmę už nuodėmę, taip piktai puola, kad nusidėjėliai tampa apgailėtinais ir melagingai įsitikinę, jog tą kančią ir kūnais teks iškęsti.

Tokią, apie kurią jie teigia, jog kai tam tikras mėnulis, Herodijas¹ arba nakties šeimininkė ir sergėtoja dvasias sušaukia į naktinius pasitarimus bei susirinkimus, iškilmingas puotas ir imtis įvairių rūšių veiklos, tada vieniems už jų darbus skiria bausmes, o kitus išaukština už jų nuopelnus. Be to, kūdikiai atiduodami lamijoms², iš karto suplėšomi į gabalus ir godžiai praryjami arba apeigų vadovės gailėstingumu sugažinami į savo lopšius.

Kas galėtų būti toks aklas, kad šiame piktujų dvasių žaidime neįžvelgtų apgaulės? Juk vien paliegiusios moterėlės ir patys naiviausi, labiausiai ištižę vyrai visu tuo tiki. O jeigu tam, kuris tokia apgaule tiki, kas nors, remdamasis ženklais, nuolatos stengtųsi atskleisti tiesą, tai piktujų dvasių poveikis tuoj pat liautųsi arba pamažu silpnėtų, nes sakoma, kad tas, kuris šviesoje kalba, tamsos darbus sustabdo (Jn 3, 19–20). Tačiau veiksmingiausias vaistas nuo šios ligos – tai priimti tikrąjį tikėjimą, neleisti savo sielai klausytis tokių melų ir niekada daugiau negalvoti apie tas tuščias bei niekingas kvailystes.

APIE MATEMATIKOS PAMATĄ, JUSLIŲ LAVINIMĄ, SIELOS GALIAS,
PROTO TOBULINIMĄ IR LAISVŲJŲ MOKSLŲ VEIKSMINGUMĄ

O, kad būtų galima iš šaunių sielų taip lengvai pašalinti matematikų³ klaidą, kaip lengvai tikrojo tikėjimo ir sveiko proto šviesa nutildo piktašias dvasias, gaminančias tas regimybes. Tačiau toji klaida yra gerokai pavojingesnė, nes ji grindžiama gamtos tvirtumu ir proto guvumu. Juk tikrai visiems atrodo neprotinga piktnaudžiauti gamtos dėsniais ir kvaila tuščiai prieštarauti tiems dalykams, kuriuos protas įrodė. Todėl astrologai pradeda nuo tikrų dalykų, kad, jais remdamiesi, toliau žingsnis po žingsnio eidami, kartu su savo sekėjais atsidurtų melo pinklėse ir apgaulės spąstuose. Taigi savo mokslo pamatu jie skelbia esant tikrąją matematiką (jos pavadinimo priešpaskutinis skiemuo tariamas trumpai), kuri iš gamtos kyla, kurią protas įrodo ir patiriama nauda patvirtina vien tam, kad paskui savo nuomonių slidumu tarsi kažkokia proto vaizduote pragaišingai nuslystų į netikrą matematiką, kurios pavadinimo priešpaskutinis skiemuo tariamas ilgai.

Juk pirmiausia jie nagrinėja gamtos sukurtus daiktus, įvairiausiai tirdami jų dalis ir kaip jie iš medžiagos bei pavidalo yra sudėti. O kad sėkmingiau galėtų tai daryti, juslių galias nagrinėja ir supratimo veiksmingumą matuoja. Dėl savo juslių sandaros jie nepakyla aukščiau už kūnų prigimtį, tačiau, kitų sielos galių padedami, žingsnis po žingsnio kyla iki subtilesnių dalykų. Mat rega į jos akiratį patekusio pavienio kūno tiria tik spalvas, apimtis ir išvaizdas; pavienis garsas paliečia tik klausą; skonio juslė sprendžia tik apie skonius; uoslė tik kvapais užsiima; kas yra kieta, o kas minkšta, kas švelnu, o kas šiurkštu, kas sunku, o kas lengva, kas karšta, o kas šalta, kas drėgna, o kas sausa – tai lytėjimas nusprendžia, nors kartais jis tiria pavidalus ir suvokia apimtį bei svorį, be to, priima skausmą ir malonumą, jis yra po visas gyvo kūno dalis tiek išplitęs ir tiek su siela sukibęs, jog matyti, kaip, jam išnykstant, išnyksta ir visa kūno gyvybė.

O jeigu minėtas savybes tyrinėji šalia nesančių kūnų, tai panašių į jas tau galės pateikti vaizduotė, paimdama iš tų, kurias juslės pažino ir kurios tyrimui bus tuo tinkamesnės, kuo panašumas raiškesnis. Todėl, anot Marono, Titiras skundžiasi, kad vaizduotės pateiktas panašumas neatitiko tikrovės:

*Man atrodė, paikam, kad Roma vadinamas miestas
Bus, Melibėjau, toks pat, kaip mūs, į kurią ne naujiena
Mums, piemenims, varyt avelių prieaugį jauną.*

*.....
Betgi išties tarp miestų kitų ji galvą iškėlus,
Kaip kiparisai aukšti tarp soyruojančių putino krūmų*

(Vergilijus 1971: 8 [I,19–25]).

Tačiau jeigu vaizduotė pateikia geriau pažįstamą panašumą, tai ji yra patikima ir tikra, tokia, kuri padėjo Vergilijaus Andromachei:

*Dovana, Astianakto brangaus paveiksle, priimki.
Lygiai tokios ir akys, ir rankos, ir veidas jo buvo.
Šiandien ji, savo vienmetį, turėtum draugą geriausią*
(Vergilijus 1989: 58 [III, 489–491]).

Jeigu reikia tirti nekūniškus dalykus, šis darbas tikrai priklauso protui ir mąstymui, nes nemąstant neįmanoma suprasti šių dalykų, ir teisingai apie juos spresti gali tik protas. Taigi mąstymo galios į savo veiklą įtraukia žemesniausias ir jas visas tarsi į sielos tvirtovę sutelkia, nes žemesniosios negali suprasti aukštesniųjų. Ir daiktus tiria arba taip, kaip jie yra, arba kitaip; arba kiekvieną atskirai, arba visus kartu; arba atskirus susieja, arba susietus atskiria ir atsieja.

Tad stebėdamas kokį nors pavienį daiktą, pavyzdžiui, suprasdamas žmogų arba arklį, mąstymas veikia paprastai. Bet kai jis nuosekliai, žingsnis po žingsnio, apima daugiau daiktų, privalo pereiti prie siejimo: pavyzdžiui, kai apimdamas siela mąsto baltą žmogų arba bėgantį arklį (Aristotelis 1990: 25 [1a 17–19]). Tai, kas atsietą, susieja:

*Jei prie žmogaus galvos tapytojas panūstų
Pridurti arklio kaklą, pridaigstyti plunksnų*
(Horacijus 1978: 82 [1–2]),

[...]

*Gražuolės atvaizdą užbaigtų it baidyklę
Siaubinga žuvimi...*
(ten pat, p. [4–5]).

Taip elgiasi poetai, savo klausytojams žodžiais vaizduodami ožiaelnį, kentaurą arba chimera.

Tai, kas susieta, mąstymas atskiria, kad turėtų pavidalą be medžiagos⁴, tačiau be jos pavidalas visai negali egzistuoti, nebent tik kaip esaties pavidalas ir su juo susiję pavidalų pavidalai, iš kurių kyla tie pavidalai, kurie yra medžiagoje ir daro kūnus. Bet jei mąstymas tiria daiktą kitaip, nei jis yra sudėtas – taip, tarsi jis būtų tuščias ir stokotų daiktiškumo tikrovės, tai artėja prie manymo klaidos, ir jeigu teigia jo esatį arba nesatį, tai išsako vien nuomonę. Tačiau nors kitaip, negu daiktas yra savyje susietas, atsieja, bet jei atsiejimas paprastas, sąvoka nebus tuščia, nes visai tyrimo išminčiai ji ruošia patogiausią kelią. Mat toks yra visos filosofijos įrankis, kuris ir protą nuostabiai užaštrina, ir pavienius daiktus pagal jų prigimties ypatybes vieną nuo kito atskiria.

Jeigu atimsi atsiejantį mąstymą, sugriausi laisvųjų menų buveinę, nes be jo veiklos nė vienas iš jų niekaip negalėtų egzistuoti arba būti dėstomas. Tad kaip pavidalas be medžiagos, taip ir medžiaga tirinama be pavidalo, ir tais atvejais, kai jai suprasti mąstymui nepakanka savų gebėjimo galių, jis kartais tam tikra stoka suvokia panašiai, kaip tamsa regima nematant ir negirdint klausomasi tylos.

Nėra tokio žmogaus, kuris nebūtų baltas arba juodas, arba tarpinės spalvos, lygiai taip pat negali būti žmogaus, kuris nebūtų tas konkretus žmogus, nes būti kam nors yra tas pats, kas būti vienu skaičiumi. Tačiau mąstymas nagrinėja žmogų

apskritai, neliesdamas jokio konkretaus žmogaus, kuris gali egzistuoti tik kaip vienas atskiras objektas. Juk kaip kalbėjimo ir žymėjimo, taip ir supratimo įvairovė savo gausumu pranoksta buvimo būdus, ir žmogus, kuris gali būti tik kaip vienas paskiras individas, apimamas viena bendra proto sąvoka.

Protas apibrėžia tai, ką mąstymas suvokia kaip protingą, mirtingą gyvūną (Boetijus 2000: 237), ir joks tikras filosofas neabejoja, kad į tą apibrėžimą patenka tik jį atitinkantys individai. Tad kai protas surenka daiktų panašumus ir nepanašumus, kai skirtingumų suderinamumus ir suderinamumų skirtingumus įdėmiau stebi, kai kruopščiau tiria tai, kokių bendrų požymių atskiri daiktai turi daugiau, o kokių mažiau, kai giliau apmąsto, kurie iš tų požymių privalo būti būdingi atskiriems daiktams ir kurie jiems gali būti nebūdingi, tada jis savyje patiria įvairias daiktų būsenas, iš kurių vienos yra bendros, kitos – paskiros. Protas, savo sprendimu jas apibrėždamas ir įvairiai skirstydamas, nukreipia į pačias gamtos paslaptis protingos sielos žvilgsnį taip, kad nieko, kas gamtiška, neliktų jos akims visiškai nematoma.

Pirmiausia įdėmiai žvelgia į esmę, kuri yra visa ko pamatas, kurioje gamtos kūrėjo rankos veikla aiškiai matyti, kai ją įvairiomis juslėmis patiriamomis savybėmis bei pavidalais tarsi rūbais apvelka, kad žmogui ji būtų lengviau suvokiama. Todėl tai, ką juslės suvokia, yra ir atskiras pavidalų nešiotojas, ir pirmoji esmė. O tai, be ko ji negali nei egzistuoti, nei būti mąstoma, yra jos esmė, ji dažniausiai vadinama antrąja esme. Tačiau tai, kas tikrai priklauso esmei, bet esmei išliekant gali joje ir nebūti, priskiriama atsitiktiniams požymiams. Paskiras tikrai yra tas, kuris yra vienas; bendras – jeigu ne prigimtimi, tai bent panašumu – yra tas, kuris priklauso daugumai. Pastarąjį kartais galima lengviau pamatyti ne daiktų prigimtyje, o mąstyme, kuriame aiškiai regimos giminės ir rūšys, skiriamieji savybiniai bei atsitiktiniai požymiai. Visi minėti dalykai vadinami bendraisiais, jų ieškoti savarankiškai egzistuojančiuose daiktuose yra varginantis ir nelabai vaisingas darbas, o protingoje sieloje jie naudingai bei lengvai atrandami.

Mat jeigu kas nors protu tiria esminius, tik skaičiumi besiskiriančių daiktų panašumus, tai gauna rūšį, o jeigu protas pastebi ir tai, kad tos skirtingos rūšys suderinamos, tokiu atveju suvokia platesnės apimties giminę. Galiausiai jei protas mąstymu stebi daiktus, kuriems gamta suteikė esminį arba atsitiktinį panašumą, tai juda bendrybių suvokimo link, o jeigu nagrinėja panašių daiktų skirtingumą, tai artėja prie individualiai egzistuojančių gamtos kūrinų, jei, nenukrypdamas nuo daikto prigimties, tiria savybes vilkinčią jo esmę.

O jeigu protas nagrinėja daiktą, nekreipdamas dėmesio į jo išvaizdą, taip, tarsi jis būtų apnuogintas, tai miklina savo aštrumą ir stebi daiktų prigimtį (esančią tame ir kituose daiktuose), laisviau ir teisingiau atskirai vieną po kitos nagrinėdamas daiktų esmę, kiekybę, santykį, kokybę, padėtį, vietą, laiką, turėjimą, veikimą bei patyrimą (Aristotelis 1990: 27 [1b 30–2a 5]). Ir nors šie dalykai negali egzistuoti atskirai vienas nuo kito, jie gali būti tiriami atskirai, ir toks tyrimas (kai nagrinėjama visą pasaulį aprėpiančio ir apimančio dydžio bei daugio prigimtis) yra naudingiau-

šias, rengiant visos filosofijos santrauką. Gal skirstymu užsiimančio mąstymo veikla yra tuščia ir nenaudinga, nes per ją siela kilniųjų menų laiptais kopia į aukščiausios filosofijos sostą?

Todėl protas daugį (kuris savo paties galia į begalybę auga, kaip ir, priešingai, dalijamas į dvi dalis, į begalybę mažėja) mąsto tai be išlygų ir patį savaime, tai kaip su kuo nors kitu susietą, vieną paskirdamas aritmetikai, o kitą palikdamas, kaip dera, muzikai. Ir kai dydį skelia į dvi dalis, tai vieną – nejudamą – dalį skiria geometrams, o kitą – būtent judamą – palieka tam, kuris užsiima žvaigždžių bei dangaus mokslais. Iš tiesų visos matematikos mokslo studijos apsiriboja šiomis keturiomis matematikos disciplinomis tarsi keturiais filosofiniais pasaulietinės išminties tobulinimo takais⁵.

Tad pirmasis žingsnis – paimti galią iš aritmetikos skaičių; antrasis – ištraukti malonumą iš muzikos dermių; trečiasis – gauti matavimo mokslą iš geometrijos; ketvirtasis ir galutinis – nustatyti tikslią žvaigždžių padėtį ir dangaus kūnų galią.

Literatūra

Aristotelis. 1990. Kategorijos, Jonas Dumčius (vertė iš senosios graikų k.). *Rinktiniai raštai*: 23–60. Vilnius: Mintis.

Augustini Aurelii S. 1863. De Civitate Dei Contra Paganos, Migne J.-P., Parisiis (ed.). *Opera Omnia: Patrologiae Latinae Elenchus* PL 41. Prieinamas internete: <<http://www.augustinus.it/latino/cdd/index2.htm>> [žiūrėta 2024 m. sausio 17 d.].

Boetijus Anicius Manlius Severinus. 2000. *Filosofijos paguoda*. Iš lotynų k. vertė L. Lozuraitytė. Vilnius: Alma littera.

Eusebii Hieronymi S. 1866. *Epistulae*, XXII Ad Eustochium, Paulae filiam: 416–417. Prieinamas internete: [https://www.documentacatholicaom-](https://www.documentacatholicaom)

[nia.eu/02m/0347-0420,_Hieronymus,_Epistulae_Secundum_Ordinem_Temporum_Distributae,_MLT.pdf](http://www.documentacatholicaomnia.eu/02m/0347-0420,_Hieronymus,_Epistulae_Secundum_Ordinem_Temporum_Distributae,_MLT.pdf) [žiūrėta 2024 m. sausio 28 d.].

Horacijus. 1978. Poezijos menas, Eugenija Ulčinaičė (vertė iš lotynų k.); V. Zaborskaitė (sud.). *Poetika ir literatūros estetika*: 82–101. Vilnius: Vaga.

Solsberietis Jonas. 2023. Polikratikas, arba apie dvariškių pramogas ir filosofų pamokymus, G. Vyšniauskas (vertė iš lotynų k.). *Logos-Vilnius* 117: 117–123.

Vergilijus. 1971. *Bukolikos. Georgikos*. Iš lotynų k. vertė A. Dambrauskas. Vilnius: Vaga.

Vergilijus. 1989. *Eneida*. Iš lotynų k. vertė A. Dambrauskas. Vilnius: Vaga.

Nuorodos

¹ Herodijas – Šiaurės germanų medžioklės dievas.

² Lamija – kūdikius ryjanti ragana.

³ Matematikais čia vadinami ne tik matematikai, bet ir astrologai.

⁴ Formą be materijos.

⁵ Laisvųjų menų kvadriviumas: aritmetika, muzika, geometrija ir astronomija.

Iš lotynų kalbos vertė Gintautas VYŠNIAUSKAS, nepriklausomas tyrėjas

Versta iš: *Ioannis Saresberiensis episcopi Carnotensis Policratici sive De nugis curialium et vestigiis philosophorum libri 8*; recognovit et prolegomenis, apparatus critico, commentario, indicibus instruxit Clemens C. I. Webb. 1909. Oxonii E Typographeo Clarendoniano. Prieinamas internete: <<https://archive.org/details/ioannissaresberi01johnuoft/page/n13/mode/2up>> [žiūrėta 2024 02 29]